

ZVEZNA VLADA UTEG-NE PREVZETI ANTRACITNE PREMOGOKOPE.

Nova pogodba za masno pogodbo so se nenadoma razbila. In je vlada ne posele vmes, je stavka dne 1. septembra neizgibna.

PREDSEDNIK BO NAJBREŠ POLITICAL OBE STRANKI IN ZVEZNO KOMISIJO PREDSE.

Washington, D. C. — Razbitje antracitnih pogajanj med premogarji in lastniki v Atlantic City je izničilo skoro vsako upanje na mirno pobotanje, in stavka je neizgibna, če je ne prepreči vlada s drastično akcijo.

Vlada misli podvzeti še zadnje korake, da se porajna ta spor mirnim potom, preden se poslužijo drastičnih sredstev za preprečitev preteče stavke. Če se administraciji ne poveri to zadnje prizadevanje, potem se predsednik skoro gotovo ne bo obotavljal poseči po vseh vladnih sredstvih, da zavrže ljudstvo pred pomankanjem trdega premoga v prihodnjih zimah.

Voditelji obeh strank bodo povabljeni v Washington na konferenco s predsednikom in zvezno komisijo. Na tem sestanku bodo oboji pozvani, naj izpravljajo svoj spor, še preden pride dan, ko odloži delavci svoje delo, če ne bo nove mezdne pogodbe.

Nekaj takega je bilo že za časa predsednika Roosevelta. Ta je namreč pozval premogarje in lastnike v Washington 1. 1903. ter jim svetoval, naj se pobotajo.

Razbitje antracitne konference v Atlantic City je bilo nemudoma sporočeno v Washington. Zvezna premogovna komisija je natanko in skrbno zasledovala potek novih pogajanj, in komisijaki načelnik John Hays Hammond je šel takoj v Belo hišo. Tu je našel predsednika pri mali južini, ali Coolidge je nemudoma odhitel v svoj urad.

Konferirala sta pol ure. Zatem je šel Hammond v svoj urad ter sklical svoje komisije. Po seji sta šla Hammond in Neill, ki je tudi član premogovne komisije, v Belo hišo, kjer sta imela s predsednikom precej dolgo konferenco. Ko sta odhajala iz Belo hiše, nista rekla drugega kakor to, da bosta imela še nadaljnje konference in izdelala za predsednika poročilo, v katerem bo povedano, kdo je odgovoren za grozečo stavko. Priporočila bosta tudi, kako naj postopa vlada v tej zadevi.

Določitev odgovornosti za stavko bo prejkone jako močan faktor, na katero stran se postavi občinstvo, kadar poseže administracija s svojo akcijo vmes.

Kakšna bo ta akcija, se za sedaj še ne da povedati, ali kakor je sklepiti po priporočilu v komisijem poročilu z dne 5. julija, bo komisija skoro gotovo za vladno prevzete antracitne premogokope. Takšna akcija bi bila po mnenju zvezne premogovne komisije opravičena na podlagi javne potrebe.

„Predsednik Združenih držav bi naj kongres pooblastil, da odredi prevzete antracitne premogokope, kadar se ne morejo premogarji in lastniki zediniti glede mezdne pogodbe in drugih delavskih zadev, zakaj, prenehanje premogovniškega obratovanja ukinja redno zalaganje antracitnega goriva v meddržavni trgovini. Vlada naj ima pravico določiti mezdno, ceno premoga in odkodnino lastnikom,“ je tedaj priporočila komisija.

Komisija bo vztrajala pri tem priporočilu. Če se bo predsednik ravnal po njem, potem je izredno sklicanje zveznega kongresa potrebno za uzakonjenje takšne odredbe. Takšna procedura pa bi vzela nekaj časa, in še bodo zaprli premogokope dne 1. septembra, potem bo precej dolgo počivalo delo v njih.

Predsednik je poudaril, da se za leto trdega premoga mnogo večje, kakor navadno v tem času, vsled česar ne bo pomankanje čisto tako kmalu.

Predsednik Združenih rudarjev John L. Lewis je dejal, da se pro-

GENE ŽIVIL RASTEJO, RASTEJO...

Washington, D. C. — (Fed. Press.) — Povprečna gospodinja danes plača dva odstotka več za živila v groceryju in mesnici kakor je pred enim mesecem in štiri odstotke več kakor pred enim letom. To velja za vso Ameriko. — Živila so se podražila za 6 odstotkov v Columbusu, 5 odstotkov v Chicagu, Fall Riverju, Manchesterju, Milwaukeeju, Peoriji in Springfieldu, Ill., 4 odstotke v Detroitu, Portlandu, Me., Providencu in Rochesterju, v Clevelandu, Detroitu in Pittsburghu so živila danes osem odstotkov dražja kot so bila pred enim letom.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Mezdana konferenca rudarjev in operatorjev v Atlantic Cityju se je ponovno razbila in zopet se čuje glasovi o intervenciji zvezne vlade.

Predsednik Coolidge se bavi s vprašanjem političnih jetnikov.

General Wood bo najbrž moral zapustiti Filipine.

V mehiški državi Jukatan so odkrili neizmerne razvaline starodavne majške civilizacije.

Inozemstvo.

Francija zahteva najmanj 26 milijard zlatih mark odškodnine zase, potem pa še toliko, da lahko plača dolgeve Ameriki in Angliji.

Poincare se pripravi na okupiranje novih nemških krajev, ako Anglija začne separatna pogajanja z Nemčijo.

Nemčija se pogreza bolj in bolj. Londonki list primava, da Evropa troši denar za topove, namesto da bi plačala dolgeve.

Japonski podmornik utonil; 85 mož je izgubilo življenje.

Španija je doživela nov poraz v Maroku.

COOLIDGE MORDA O. PROSTI POLIT. JETNIKE.

Predsednik meni, da bi ne smel biti nihče vržen v ječo radi svojih političnih nazorov, ali kritični dešelnih postav pa morajo biti kaznovani.

POLITIČNIH JETNIKOV, KI SO SE VEDNO V ZAPORU, JE ŠTIRINDVAJSET.

Washington, D. C. — Predsednik Coolidge namerava pomilostiti osebe, ki so radi krivtve vojnih postav še vedno v zaporu.

To je javnost izvedela v torko po seji, ki jo je imel predsednik s svojim kabinetom.

Po Coolidgevem mnenju ne bi smel biti noben človek zaprt ali kako drugače kaznovan radi svojih političnih in socialnih nazorov. Kakor pravijo, mu je bilo zelo všeč, ko je izvedel, da ni bil nihče vržen v ječo med vojno samo radi tega, ker je dal duška svojim nazorom. V tem oziru je predsednik najbrž precej napet na javnosti, da so morali mnogi ljudje v ječo, ker so povedali, kar so mislili.

Predsednik je pa mnenja, da mora biti kaznovan vsakdo, ki krši to ali ono deželno postav.

Predsednik Harding je dal svobodo mnogim političnim jetnikom. Ali to pa najbrž pod pritiskom javnega mnenja. Med oprostimi jetniki je bil tudi Evgen V. Debs. Sedaj jih je še štirindvajset v ječi. Skoro vsi ti so iz kalifornijske skupine.

Ker so ti ljudje že več let v ječi, namerava Coolidge pregledati njihove zadeve ter pomilostiti tiste, o katerih misli, da so vredni pomilovanja. Harding ni maral narediti konca njih „kaznim radi značaja njih kričev.“

Poročilo finančnega ministra Mellona, ki se je pred kratkim vrnil iz Evrope, je prebršalo predsednika Coolidgea, da ni tro-

WOOD BO MORAL PREJKONE POBRATI SVOJA SILA IN KOPITA.

Manilski župan, ki ga je imenoval generalni guvernator Wood, je bil svojčas zaprt radi dveh sločinov.

ARMADNI OFICIR Z IMENOM SMITH IZBRAN ZA WOODOVEGA NASLEDNIKA.

Tokijo, Japonska. — Po izjavi, ki jo je podal neki zastopnik velikih ameriških interesov na Filipinih in ki se je pravkar vrnil na otoke s konference z administracijskimi uradniki v Washingtonu, je predlagani program z ozirom na zadnje filipinske zahteve za neodvisnost takšenle:

1. — Brezpogojna odobritev Woodove administracije v filipinskih zadevah.

2. — Sprejetje Woodove ostavke koncem šestih mesecev.

3. — Apel na kongres za prerosutek Jonesove postavbe glede oblasti generalnega guvernirja.

4. — Nastavitev drugega armadnega oficirja kot naslednika generalnemu guvernirju Woodu.

Ta program obeta neomejene razprave o filipinskih zadevah v kongresu, ne da bi bil napravljen konec sedanjim prepričim. Po nekem poročilu so washingtonski uradniki že izbrali naslednika generalnemu guvernirju Woodu. Njegovo ime je Smith. Ali ker je več armadnih oficirjev s tem imenom, se ne da reči, katerega Smitha imajo uradniki v mislih.

Manila, Filipini. — Spori med ameriško eksekutivno administracijo in filipinskimi političnimi voditelji so se še bolj povečali in poostriili, ko je Manuel Quezon, ki je v zadnji uradniški revoluciji odstopil kot predsednik filipinskega senata, naznanil zadnji torek, da je poslal v Washington vojno ministru Johnu Weeks brzojavko, v kateri je sporočil, da je bil manilski župan, imenovan po generalu Woodu, zaprt v bilibidski ječi radi dveh zločinov, in sicer radi tega, ker je pomagal banditom odvesti neko žensko in ker je bil zapleten v umor nekega ameriškega vojaka.

Quezonova obdolžitev je zbudila velikansko senzacijo. List Herald je zahteval v uvodnem članku, naj guvernator Wood nemudoma prisili manilskega župana Rodriguezza k resignaciji.

Po Quezonu je bil manilski župan obsojen na leto dni zapora in denarno globo v znesku po 1.000 pezo, ker je pomagal banditom odvesti neko žensko proti njeni volji. Rodriguez je prestal svojo kazen od junija 1900 do junija 1901. Dvakrat je prošil za pomilostitev, a mu je bila obakrat prošnja odbita.

Manilski župan je bil tudi zapleten v umor ameriškega vojaka J. P. Berryja. Popoljal je namreč oddelke ameriških vojakov nad neko hišo, o kateri je vedel, da so v njej skriti banditi. Berry je bil ubit v boju, ki se je vnel med vojaki in banditi. Kakšna kazen ga je zadela v tem slučaju, ni povedano v brzojavki.

Rodriguez je bil poprej guvernator rizalske pokrajine. Dne 28. julija ga je imenoval generalni guvernator Wood za manilskega župana namesto Ramona Fernandezza, ki je resigniral malo prej, preden sta podala kabinet in državni svet svojo ostavko v celoti. Rodriguez in Quezon sta si bila dolgo časa politična nasprotnika.

18 KAVAREN ZAPETIH.

Chicago, Ill. — Župan Dever je dal v ponedeljek zapreti osemnajst kavaren v tem mestu.

Policijski načelnik Collins jih je obdolžil, da prodajajo munksajnu. To je največje število, prizadeto naenkrat, odkar je prišla nova mestna administracija svoje kampanje proti munksajnu.

Ninč in Mussolini konferirata.

Belgrad, Jugoslavija, 22. avg. — Minister za zunanje zadeve Ninč je odpotoval v Benetke, kjer se sestane z Mussolinijem glede najnovejšega reškega dogovora. Od tam pojde Ninč v Pariz.

KRŠČANSKI TURKI IN NE-KRŠČANSKI KRISTJANI.

New York, N. Y. — (Fed. Press.) — „Krščanska Evropa je šla k vragu, Turki pa, ki niso kristjani, so danes bolj moralni in pošteni kakor kristjani marškatere evropske dežele.“ Tako je izjavil te dni dr. Albert A. Snowden, ki se je ravnokar vrnil iz Turčije, kjer je preživel več let.

„Ko so Turki dobili pazaj Carigrad, jih je vzelo precej časa, da so očistili mesto pijančih beznice in vlačug, katere so navlekli krščanski Angleži in Francozi tekot okupacije. Lahko nas je sram!“

NEMČIJA SE POGREZA GLOBLJE IN GLOBLJE.

„Stresemannova vlada je zadnja nemška vlada,“ pravijo Nemci, ki so obupali nad položajem.

MONARHISTI IN KOMUNISTI SE PRIPRAVLJAJO NA OVILOVO VOJNO.

Berlin, 22. avg. — Nemčija se pogreza bolj in bolj. Oni, ki so pričakovali, da bo Stresemannova vlada stabilizirala marko, so izgubili zadnje upanje, ko je marka zopet strahovito padla.

Te dni se veliko govori o diktaturi, fašistični in komunistični. „Ena ali druga diktatura mora priti prejale,“ pravijo pesimisti. Res je, da so fašisti (monarhisti) zelo delavni in komunisti tudi ne drže križem rok. Monarhisti upajo na zmagovit puč kakor hitro se ponesrečijo zadnji napori sedanjega vlada za vpostavljenje finane tedaj bo sledil kaos in v tem kaosu upajo fašisti osvojiti vladno in uvesti diktaturo. Mnogi pravijo, da je Stresemannova vlada „zadnja vlada“ Nemčije.

Komunistično glasilo „Die Rote Fahne“ je večerj poročalo, da je tretja internacionala poslala milijon zlatih mark delavskim sovjetom v Nemčiji, katere je Stresemannova vlada razpustila po zadnji generalni stavki. Sovjeti ostanejo, piše ta list, če ne odprto, pa tajno in prevzamejo vladno kakor hitro pride čas za to. Komunisti upajo, da ta ča spride prihodnjo zimo, ko bo proletariatu Nemčije dovolj jasen popolni flakso buržoazne vlade. Nekomunistično delavstvo zaenkrat še čaka, da vidi, če bo Stresemannova vlada v stanju prisiliti Stinnesa in druge industrialne mogote, da podpišejo posojilo v svrhu stabiliziranja valute. Vsa Nemčija ve, da imajo nemški kapitalisti dovolj denarja, ki je naložen v inozemskih bankah, večelet v ameriških dolarjih in angleških funtih; toda, kako prisiliti magnate na izročitev tega denarja, je drugo vprašanje.

Stresemannova vlada se ravno zdaj bavi s tem vprašanjem. Odločila se je za drastične korake, o katerih pa še ni garancij, da bi se obnesli. Vlada zahteva, da industrialci takoj posodijo 125 milijonov dolarjev. Ako se bodo branili, bo vlada zahtevala od vseh, da podpišejo izjavo, koliko premoženja imajo v tuji valuti, in če to ne bo pomagalo, tedaj pride konflikcija premoženja.

Stresemannov list „Die Zeit“ milo apelira na kapitaliste, naj ne čakajo najhujšega, marveč takoj „rešijo domovino katastrofo bolj šivilizma“ ali protirevolucije monarhistov. Do danes pa še ni nobenega pravega odziva. Zdi se, da se kapitalisti ne brigajo dosti za „domovino“; njihov kapital je na varnem, pa naj pride kar hoče!

Ministrstvo prehrane je sklenilo organizirati „banko krompirja“ za nakupovanje in prodajanje krompirja delavcem po nizki ceni. S tem hoče vlada omejiti spekuliranje s krompirjem. Pomankanje živil med delavskimi sloji vsled gorostasne cene je vedno večje. Silno trpi tudi uradništvo in takozvana inteligencija, ki je radi padca marke izgubila vse, kar je imela.

EVROPA TROŠI DENAR ZA TOPOVE, NE BRIGA SE PA ZA DOLGOVE.

Londonki list je povedal resnico in dodal, da bi bila Amerika nemuna, če bi posodila Evropi še kak denar.

DOKLER JE DENAR ZA KANONE, NE PA ZA PORAVNANJE DOLGOV, NAJ TIČI EVROPA V LASTNEM BLATU.

London, 22. avg. — Londonske „Daily News“, ki so precej razširjene med ardnjimi sloji, je objavila članek z naslovom „Zakaj se Amerika drži proč“, v katerem odobrava stališče Združenih držav, ki se nečejo več vmešavati v evropski knir.

„Nič ni šudnega,“ piše ta list, „če je ameriški zakladničar Mellon ob povratku iz Evrope priporočil predsedniku Coolidgeju, naj Amerika še nadalje drži roke proč od evropskih homatij. Mellon je videl, da evropski dolžniki kljub temu, da je Anglija dala vrgled finančne poštenosti, nimajo namena, čeprav so v stanju, poravnati svojih dolgov z Ameriko. Mellon je tudi videl, da Evropa troši denar za armade, topove in bojne eroplane namesto da bi plačala svoje dolgeve.“

Ako je torej Mellon videl, da se države v Evropi pripravljajo na novo vojno in se niti ne zmejnjo za poravnanje svojih starih dolgov, bi bil res neumen, če bi priporočil predsedniku in ameriškem ljudstvu, naj Evropi odpusti stare dolgeve.

Amerika bi rada pomagala Evropi, toda kako naj ameriško ljudstvo uspešno posreduje, ko pa vidi, kako dve največji državi stoletja druga proti drugi s bodalom v roki in ko Francija oholo zavrača še tako nedolžno sugestijo, da naj mednarodna komisija preišče vzroke našega prepirla!“

POSLEDICE STAVKOKARNEGA DELA.

Lamar, Mo. — (Fed. Press.) — Nemogućnost akcebov v popravljanih lokomotiv v delavnišah Frisco železnice je zopet zakrivila nesrečo. Slabo popravljena lokomotiva je padla iz tira in tovarni vlak, katerega je vlekla, je imel šest ur zamude. Lokomotiva je potegnila za seboj več vozov, ki so razdrili 300 ševljev proge. K sreči ni bil nihče poškodovan.

522,919 INOZEMCEV VSTOPI V ENEM LETU.

Washington, D. C. — Med zadnjim fiskalnim letom je bilo, kakor poroča delavski department, pripuščenih v to deželo 522,919 priseljenec. V isti dobi pa je odpotovalo iz te dežele 81,450 tujcev. Med pripuščenimi priseljeneci je bilo 307,522 moških in 215,397 žensk, dočim je bilo med tujci, ki so odpotovali iz Združenih držav, 54752 moških in 26,698 žensk.

1,500 SODOKOV PRAVEGA PIVA UNIOČNEGA.

Chicago, Ill. — Zvezni maršal Robert R. Levy je s pomočjo svojih pomočnikov uničil v ponedeljek 1,500 sodokov pravega piva na vogalu devetintridesete in Woodove ceste. Poleg piva je bil tudi munksajn, kganje in vino v vrednosti do \$1,000,000. Zaplenjeno blago je predstavljalo plen 1,400 prohibicijskih slučajev.

75,000 akrov gozda zgorelo na Rivieru.

Nice, Francija, 22. avg. — Silni gozdni požar je uničil 75,000 akrov najlepše kume na francoski Rivieri, krasni pokrajini na obali Sredozemskega morja. Ogenj, ki je divjal štiri dni, je nekoliko ponehal. Bilu 6000 vojakov, pomorščakov in domačinov gasi gorečlesovje v zraku pa plovejo ero-plan, ki dajejo znamenja, kje da se plamen širi in kje pončava. V gozdu čisteri so našli večeraj nadaljnih osem trupel živalskih žrtev.

FRANCIJA SE PRIPRAVLJA NA NOVE PUS. TOLOVŠČINE.

Ako prične Anglija separatna pogajanja z Nemčijo, bo Francija okupirala nova nemška mesta.

Pariz, 22. avg. — Francoski odgovor na angleško noto, ki je bil danes objavljen, se med drugim glasi, da mora Francija dobiti najmanj 26 milijard zlatih mark od Nemčije zase in vrhuta se toliko, da lahko plača dolgeve Ameriki in Angliji.

Pariz, 22. avg. — Poincare je začel delati priprave za nove cakapade, ki jih izvrši v slučaju, če Anglija stopi v separatna pogajanja z Nemčijo radi reparacij.

Kakor javljajo iz dobro informiranih krogov, bo francoska vlada v tem slučaju sklicala parlament k izrednemu zasedanju in Poincare predloži poslanecem program novih sankcij. Prvi korak bo okupacija Frankfurtu in drugih nemških mest v bližini Poruhrja, kjer se nahajajo največja nemška železniška središča. Obenem namerava francoska vlada izjaviti, da je Velika Britanija zavrgla versajsko mirovno pogodbo in Francija da ima odlej pristo roko za rešitev reparacijskega problema kakor se njej zdi najbolje.

Najmanjšega upanja ni, da bi se Anglija ozirala na program Francije glede reparacij in Poruhrja, ki je razbiložen v Poincarejevem odgovoru na angleško noto. Prepud med Anglijo in Francijo se ni ročil, pač pa vsakodnevno pravi, da finančni polon Nemčije ne izvira iz okupacije Poruhrja, temveč da se je Nemčija prostovoljno pognala v propast, samo da uide plačilu odškodnine.

Poincare je odklonil predlog Anglije, da naj mednarodna komisija izvedenec določi količino celokupne odškodnine na temelju plačilne sposobnosti Nemčije in noče nič slišati o pogajanjih z Nemčijo, dokler Nemci ne prenehajo s pasivno resistenco. Nadalje pravi, da Francija ostane v Poruhrju toliko časa, da Nemčija plača zadnje zlato marko.

Dolg Francije Ameriki in Angliji se po mnenju Poincareja razlikujejo z moralnega in pravnega stališča od dolgov Nemčije, zato ne more biti plašan, dokler Nemčija prva ne plača, kar dolguje Franciji.

London, 22. avg. — Francoska nota, ki je ogromen tiskani dokument je bila snoči dostavljena angleški vladi. Baldwin in ostali ministri, ki so večinoma na poštenih, so dobili vsak po en list note, ki jo zdaj proučujejo. Belgijska nota pride jutri.

Španija čaka nov poraz v Afriki.

Madrid, 22. avg. — Španija je zopet doživela hud udarec v Maroku, ko so rebelni Muri zadnje dni v novi ofenzivi strli španske čete in prodirajo dalje. Španija čaka nov poraz na celi fronti in v skrajni sili namerava vlada razglasiti splošno mobilizacijo in vtačniti vse sposobne moške v vojaške suknje.

Stari general Weyler, znani tiran s Kube in Filipinov, kjer je krizal rebelske domačine in poenjal še druge grozovitosti pred petindvajsetimi leti, menda prevzame vrhovno poveljstvo španske armade v Maroku. Weyler je star 80 let in še vedno „železnega areja“ kot je bil na glasu. Pravkar seje vrnil iz Maroka, kjer je na čelu posebne komisije delal načrte za novo špansko ofenzivo, pa so ga Muri prehiteli.

VREME.

Chicago in okolica: V petek jasno in gorkeje. Temperatura v vadojih 24. urah: najvišja 66, najnižja 56. Sonce izide ob 6:05, zaide ob 7:40.

(Dolge na 3. strani.)

(Dolge na 3. strani.)

(Dolge na 3. strani.)

(Dolge na 3. strani.)

(Dolge na 3. strani.)

(Dolge na 3. strani.)

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cena oglasa po dogovoru. Rokopisi se na vračajo.
Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.
Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.
"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Julija 31-23) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnem potekla naročnina. Ponovito jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

DELA VSTVO JE POKAZALO PRAVO POT.

Prijatelji ameriških farmerjev iz bizniških krogov so podobni ljudem, ki pridejo gasit, ko je hiša že pogorela do tal. Privatni bizniški interesi priznavajo, počasi, da se ameriški farmerji nahajajo v takem položaju, da so pomoči potrebni. Ali nasveti, ki jih dajejo farmerjem, da se izkločajo iz slabega gospodarskega položaja, niso vredni piškavega oreha, kajti farmerjem svetujejo na eni strani, da naj zastavkajo in ne pošiljajo produktov na trg, na drugi strani pa svetujejo ljudstvu, da naj poje več mesa, kruha, krompirja in drugih poljskih produktov.

Kako naj farmer zastavka in ne odpošlje svojih produktov na trg, ko čakajo nanj tisti, ki so mu posodili denar, da ga vrne ali od njega plača obresti. Ako farmer ne pokrije svojih dolgov ali ne plača obresti od svojih dolgov, tedaj mu prodajo njegov imetek, na katerega je dal vknjižiti dolg.

Ljudje naj več pojedjo raznih živil, da bo farmer spravil svoje produkte po višjih cenah v denar. Tako priporočilo je najsmesnejše med vsemi priporočili, s katerimi prihajajo privatni bizniški interesi. Večina ljudstva sploh živi iz rok v usta. Ta ljudska večina nima denarja, da bi konzumirala več, kot porabi sedaj za svoje potrebe. Delavci so ravno tako pritisnjeni ob steno kot farmerji. Navsezadnje pa tudi ljudje ne morejo raztegniti svojih želodec, da bi spravili več vanje, kot po navadi, ako bi tudi imeli denar, da kupijo več produktov.

Farmerjem pomaga edino lahko le kongres in nihče drugi.

Tako sodijo tudi strokovno organizirani delavci. Ali do rednega kongresnega zasedanja je še daleč. Preden bo kongres sklican k rednemu zasedanju, bodo morali farmerji prodati svoje produkte pod ceno iz ravno tistih vzrokov, radi katerih ne morejo zadržati produktov od trga.

Da se farmerjem pomaga, preden bo prepozno, je treba sklicati kongres k izrednemu zasedanju, da sprejme potrebne postave.

Delavska centralna strokovna organizacija v Minneapolisu je sprejela resolucijo, da se skliče kongres k izrednemu zasedanju, da sprejme potrebne postave za odpošljati farmerjem. Obenem je delavska strokovna centrala apelirala na delavsko državno strokovno centralo, da spodbuja lokalne delavske strokovne organizacije, da sprejmejo enake resolucije. Kamen je torej bil sprožen in gibanje za sklicanje kongresa k izrednemu zasedanju je pričelo.

Zdaj je treba, da poprimejo delavci v drugih državah in farmerji v splošnem, da se razvije kampanja za sklicanje kongresa k izrednemu zasedanju.

Ako se ne zgodi ničesar, bodo morali farmerji prodati svoje produkte po sedanjih nizkih cenah ali pa še po nižjih. Ljudstvo ne bo imelo koristi od tega, ako so farmerji primorani prodati svoje pridelke še po nižjih cenah, kajti o cenah, po katerih konzumentje plačujejo produkte, ne določijo farmerji, ampak narekujejo jih živilski trust in prekupčevalski in mešetarški privatni interesi.

Stara garda v republikanski stranki seveda nasprotuje sklicanju kongresa k izrednemu zasedanju. Ona ima sicer lepe besede za farmerja in delavca, ali kadar je treba nekaj izvršiti v korist delavcem in farmerjem, takrat šele pokaže stara garda svoje pravo lice. Stara garda že ve, zakaj nasprotuje sklicanju kongresa k izrednemu zasedanju.

Kdor služi veliki denarni mošnji, ne more služiti farmerjem in delavcem, to je ljudstvu. Kajti interesi ljudstva in velike denarne mošnje so si tako nasprotni, kot sta si dan in noč.

Kdor služi ljudstvu, dela na to, da privatni prekupčevalski in mešetarški interesi plačajo poljske produkte po višji ceni in jih prodajajo po nižji ceni kot sedaj. To pa škoduje privatnim prekupčevalskim in mešetarškim interesom.

Ako bi stara garda v republikanski stranki le malo pritisnila, bi bil sklican kongres k izrednemu zasedanju zanesljivo. Stara garda pa noče napraviti tega pritiska, in za to se med ljudstvom jasni, sicer jasni počasi, kako stara garda zastopa interese ljudstva v kongresu.

SLIKE IZ NASELJIN.

Ferdido, Ala. — Tu nas je osem družin Slovanov. Zdravje nam dobro ališ, čeprav živimo v razvpi tuju Alabami, da ima slabo podnebje. Imamo izvirno studenčeno vodo kakor v Coloradu in v potokih fresa živahne postvri. Zdravega zraka imamo dovolj po leti in pozimi, podnevi in ponoči, vročine ni. Zakaj bi torej ne bili zdravi? Od morja sem vedno veje hladilni veter, noči so hladne in vse leto se moramo ponoči pokrinitati v postelji. Komarjev in kač, te golazni in mrčesa nimamo, ali jo je vsaj čisto malo.

To leto je bilo lahko prodati krompir po prilični ceni, ali blago pa nima nikake prave cene. Poljski pridelki nam tu dobro obrodijo vsako leto, kar je največ vsoled tega, ker imamo obilo dežja in lepega vremena. Za slano, tošo in suho tu ne vemo.

Pige in pomaranče dobro obrodijo in tudi neke vrste hruške. Tako je tudi s orehi. Uspeva dobro navaden in sladki krompir in tudi koruza je letos že tako visoka, da jo je videti tudi po štirinajst in šestnajst čevljev visoko. Sočije obrodijo vsakovrstno, zlasti pa fižol. Treba pa je tudi gnojiti in zemlji pognojimo z umetnim gnojem, kdor pa ima domačega tudi s letim. Nekateri farmerji tudi nič ne gnojijo, iz česar je razvidno, da zemlja ni slaba, a treba jo je obdelovati in obroditi nam vsega.

Pa vseeno ne klišem nikogar, da bi prišel sem doli in se namerava, naj bi prišel pogledat. Ljudem pač ugajajo različni kraji. Kar je glavno, to je zdravje, tukaj imamo in zadovoljen sem s tem. Včasih se sicer poloti človeka želja, ko vidi, da tu po Jugu ni kaj kaj prida industrije in misli si, če bi kaj premogel, da bi takoj lahko postal bogataš. Toda okroglega ni kaj prida v žepu, toliko ga so prepričali, če je podnebje in dežela zanj.

Če se bomo pobrinili za napredek, bo še nekaj, ako ne pa bo zmerom huje. Ljudstvo tu je jako pokvarjeno. Človek bi sodil, da ne odpre usta, ne da bi se zlagalo. V cerkev pač zahaja in čaka na nebesa. Kakoršen je narod, taka je pač njegova dežela. Če bo kdo nameraval priti sem, mu svetujem, naj pride prej pogledat, da se prepriča, če je podnebje in dežela zanj.

Narava tu je namreč zelo različna od one na Severu. — Joe Stimač.

Prodaja neobdelane zemlje.

Vlada sviri proti nakupu posebovja.

New York. (Jugoslovanški oddelek F. L. I. S.). — V zadnjem času se pojavlja mnogo tvrdk, ki potome oglašajo in velikega številca agentov silijo ljudi k nakupu posebovja v severnem delu držav Michigan, Wisconsin in Minnesota. Posebovja (cut-over land) so one pustine, kjer je bila hosta že posekana in štiri že štrlijo iznad zemlje. Prodajalec se zlasti obračajo na tujerodce, in tudi mnogo izmed naših rojakov nagovarja jo k nakupu takih zemljišč.

Zvezni poljedelski departement je dal preiskati načine, kako poskušajo naseliti one okraje, in doglal, da obsežno oglaševanje in agentiranje je pregovorilo mnogo ljudi k nakupu pustini, ki dostikrat niso primerne za naseljevanje. Dognalo se je tudi, da mnogo prodane zemlje ni primerne za poljedelstvo.

V državah ob velikih jezerih se še nahajajo velike površine paste zemlje, ki je dandanes le v malo korist lastnikom in jih obremenjuje s stroški. Ta zemlja, tudi če ni dobra za poljedelstvo se lahko proda, ako se zemljišča naravnost vsiljujejo v roke kupovalcev. Mnogo ledine se je že prodalo na tak način. Po mnenju mnogih to ni v interesu javnega blaga, zlasti ako so bili kupci meščanski ljudje, ki se nič ne razumejo na poljedelstvo.

Naseljevanje v pustini nima več v Zdrženih državah onega samoniklega značaja, ki ga je imelo pred četrstoletjem. Malo ljudi gre danes ledino orat iz lastne inelivacije. Današnji pionirji se polastujejo ledine zato, ker so bili nagovorjeni k temu od agentov, ki imajo interes na tem, da se ona zemlja proda. To dejstvo je spremenilo prejšnji naravn način naseljevanja.

Pred vsem so prodajalci prav lahko privlačeni v skušnjavo, da prodajo slabo zemljo. Slabše zemlje je polno vstopovodi v ramažnih skupinah in na razpolago ob nizkih cenah. Jako težje pa je za zemljiške družbe zagotoviti si boljše zemljo v tako obsežnih skupinah, da se jim splača parceliranje in naseljevanje. Tako že ob prvem začetku sreča nepošteveni kupec najhujšo težkočo, na katero bi mogel naleteti, — zemljo ravne kvalitete.

Treba tudi poudariti, da trg za ledino je precej omejen, to se pravi, da odjemalcev je razmeroma malo, zemljiških družb, ki prodajajo take zemlje, pa polno. Radi tega nastaja silno tekmo vanje med zemljiškimi družbami. To tekmo vanje jih sili v velike stroške za oglaševanje in prodajanje. Sili jih v ponujanje daleko sežnih kreditov in pomoči naseljenom pri obdelavanju ledine. Ali na zadnje neko mora vendar plačati za vse te stroške. Raditega se nakopiči toliko stroškov, ki gredo seveda na račun kupnine, da je kupna cena na zadnje veliko večja, kot bi bila vpravičena po cenah na debele, ki se danes plačujejo za pusto zemljo.

Ako naseljenec torej kupi slabo zemljo — pa naj bo tudi dobra zemlja — ob pretirani ceni, potem je lahko umevno, da njegova pot se on samem začetku ni postilana s rokami. Ako — kakor se večkrat dogaja — on ni po svoji izkušnji ali po svojem značaju primeren za težko delo in življenje pionirja, potem je končni neuspeh skoraj gotova stvar. Ni pray, da se na umeten način spravi iz mest na deželo, ljudi, nesposobne za poljedelstvo, zlasti ne v takih dohah, kot sedaj, ko imamo precejšnje preseljevanje iz dežele v mesta, in to radi tega, ker mesta nudijo več prilik za boljši zaslužek.

Mnogo zemljiških družb se ponaa s nameravano vpeljavo raznih obinskih naprav. To je vse dobro, ali ni glavna stvar. Je jako lepo in hval vredno, ako kompanija, ki poseduje večjo skupino zemljišč, namerava napraviti ceste, kole in druga obinska središča. Ali vse to ne more biti namoestilo za dobro zemljo, primerno kredite in izbiro sposobnih naseljenecov. Ako teh prvotnih pogojev ni, vse drugo nič ne pomaga.

Zlo, ki izvira iz sedanjega priljenega in tjavendanskega prodajanja posebovja v svrhu obdelovanja in naseljevanja, po mnenju poljedelskega departementa kaže na potrebo, da se bolj skrbno izbira zemlja za naseljevanje, da se ta prodaja ob pametnih cenah in ob ugodnih kreditnih pogojih in da se opusti poskusne napraviti pionirje iz ljudi, ki niso za to in ki spadajo v mesto.

Poudarja se iz mnogih strani, da eden izmed glavnih razlogov za neuspehe pri obdelovanju ledin, prodanih ob zemljiških družb, je ta, da te v začetku nadijo kupcu preveč olajšav. V svojem hrepenju, da izbižejo denar iz puste zemlje, gredo družbe večkrat kar do skrajnosti v olajševanju prvih korakov novega pionirja. Posledica tega je bila, da so privabile naseljenec, ki ni so imeli primerne izkušnje ali primernih denarnih sredstev in ki so se lotili poljedelstva le za to, da bi poskusili nekaj lažjega za zaslužek kot poprej. Zastopniki poljedelskega departementa pravijo, da ni nikaka dobrota, ako se ljudem iz začetka daje preveč olajšav, a se jim med tem naloži bremena, ki so prevelika v razmerju a čisto vrednostjo zemljišča.

Zastopniki poljedelskega departementa ne nameravajo pri tem obsoditi postopanje vseh zemljiških družb. Doim nekatere družbe niso pokazale nikakega srca za dobrobit naseljenecov, so druge postopale poštene in umno. V nekaj redkih slučajih je bilo delovanje kar dobrodelnega značaja.

Vprašanje je pa, da li je narodnega stališča prav, da se vsiljuje zemljo v obdelovanje, ki bi drugače ostala ledina in bi se razoralo le tedaj, ki bi se to izplačalo radi obne večje potrebe po živilu. Današnja slaba stran pri obdelovanju posebovja je dejstvo, da konkurenca sili zemljiške družbe v velike stroške, ki potem obremenjujejo zemljo čez to, kar more prenašati.

To dejstvo — trdijo zastopniki poljedelskega departementa — provroča, da je celo zemljiškim družbam najboljšega značaja težko, da bi naseljenecem omogočile eni uspeh, ki ga ti zaslužijo.

Naročite "Prosveto" valemu sorodnika ali prijatelju v star domovini.

Človeka spoznamo po njegovi družbi.

Washington, D. C. — (Fed. Press.) — Če je vladal kak dvom v dešli glede novega predsednika, je Calvin Coolidge lahko zadovoljil radovednosti vsakogar in mu pregнал dvome, ko je imenoval C. Bascona Slempa za svojega zasebnega tajnika.

To je bil predsednika Coolidge prvi znamenitejši politični čin, kar je prevzel predsedništvo in s tem se je tudi zaznamoval vsaj toliko kot se tiče delavstva, da ga pozna.

Slemp, bivši kongresnik iz devetega distrikta je znamenit samo radi nočesa. On je bil glavni upravitelj "zvezne zaščite za republikanske predsednike" v močnih demokratiških distriktih na jugu in sotrudnik a črskimi delegati na republikanskih narodnih konvencijah.

Kopica pisem, objavljenih leta 1921 pokazuje, da je prejemal denar od kandidatov za imenovanje v razne urade v Virginiji. Njegov distrikt je izvolil v kongres demokrata leta 1922 prvič v dvajsetih leth. Tista pisma so bila neizprosen tirjalec, da je moral Slemp odstopiti.

Eno izmed pisem, ki ga je podpisal neki L. B. Howard, pokazuje način podkupovanja. Pisec se prizadeva, da bi postal Slempov tajnik in piše med drugim:

"Dragi Ben: Priloženb dobiš kopijo pisma od mr. Jonesa, ki ga je pisal pred kratkem. Uspešno mi je, da sem porinil skozi njegovega sina in zdaj sem pripravljen na imenovanje. Toda predno mi dva tako napravi, je potrebno zato, da se s njim seznanim in a-ranžiraj za kaj denarja. Treba namo bo najmanj \$150, od česar bom vzel polovico, kar ti bom pokaznil pomeje."

Omenjena beseda "midva" v pismu se nanaša na Howarda in Slempe.

To pismo je bilo prebrano v kongresu po zastopniku Thomasu W. Harrisonu, demokratu iz Virginije, kateri je obtožil Slempe v kongresu in svojo obtožbo proti Slempu o podkupovanju podpri s tem, da je prinesel tozadev-

na pisma in pa izplačane čke. Kongresnik Harrison je v svojem govoru pred kongresom proti Slemu rekel:

"Po vsem mojem distriktu sem silil o prodajanju zaščite od njegove strani in do mene so prišle govornice o številnih prodajah mest po javnih uradih, ki so bila prodana nezmožnim osebam in pa takim, ki so več plačali. Glava tega početja in prodajalca mest v javnih uradih Virginije je član iz devetega distrikta mr. Slemp. On prodaja protekcije za denar. Potrdil je prošnje prosilcev za javne službe ne samo v njegovi državi, temveč kot razumem tudi drugod. Tu so v dokaz čeki. Nekaj je podpisanih po mr. Slempu, nekaj pa po njegovem tajniku, a vsi za potrjenje prošnji raznih prosilcev."

Slemp je bil desna roka notoričnega Boise Penrosa in njegova zveza s skupino denarnih mogetcev je presegla teena. Če si Coolidge hoče prizadevati, da bo kandidat za zopetno izvolitev, lahko računa tudi na pomoč od Slempeve strani iz solidnega Juga.

Imenovanje Slempe je napoved, da se Coolidge še sedaj namerava "frtiovati narodu in dešli leta 1924."

ŽIVILNE CENE GREDO ŠE VEDNO NAVZGOR.

Washington, D. C. — Živilne cene gredo še vedno navzgor. V pondeljek je delavski departement nameraval, da se morali ameriški odjemalci plačati za živila v mesecu juliju dva odstotka več kakor pa v mesecu juniju.

NAZVANILLO.

Canonsburg, Pa. — Vsem bivšim članom in simpatičarjem socialističnega kluba št. 118 v Canonsburgu, Pa., in okolici naznanjam, da se vrli v nedeljo dne 26. avgusta ob dveh popoldne ustanovna seja v dvorani društva "Postojnska jama", št. 138 S. N. P. J. Gre se za obnovitev socialističnega kluba. Tovariši, delavci, vsi v organizaciji. Pokažimo iznova našo čilo moč in energijo za socialistično organizacijo. Vsi na ustanovni shod! Vabi — začasni odbor.

NOVA KNJIGA! NOVA KNJIGA!

"Pater Malaventura" in "V kabaretu"

Spisal Zvonko A. Novak. Ilustracije narisal Stanko Zele.

Izdala in založila Književna matica S.N.P.J.

Povest iz življenja ameriških frančiškanov. To je prva slovenska knjiga v Ameriki, ki ima izvirne slike. Fina trda vezba. Stane \$1.50 s poštnino vred. Rojaki, sezite po tej knjigi, ne bo vam žal!

Naročbe sprejema

Književna Matica S. N. P. J.
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Izpolnite, izrežite in pošljite na gornji naslov sledeči

NAROČILNI LISTEK.

Književna matica S. N. P. J.,
Chicago, Ill.

Tukaj pošiljam \$1.50 za knjigo "Pater Malaventura" in "V kabaretu", katero mi pošljite takoj poštnino presto.

Ime

Naslov

(Opomba: S tem listkom je treba tudi poslati denar.)

Josip Jurčič:

DOKTOR ZOBER.

(Dalje.)

Kot bi s neba padel, prihaja in ga meče na plano polje! Da bi ga bil bes vsaj še nekaj tednov zadržal, kjer je že dva leti do sedaj tičal! Kje sedaj Liseu drugod stanovanja iskati? "Enkrat sem bil v Volčjaku, a nikdar več me ne bode."

To je bilo sklenjeno naglo. Po nekoliko premisleku tudi še drugo. Kar je imel še izdelati, je mogel delati tudi iz oddaljenejšega kraja, čeprav ne tako hitro. Torej je mislil precej oditi iz Volčjaka. Hitro spravi svoje stvari vkup, ker mnogo ni imel. Kmalu je vse njegovo imetje stalo zunaj pod orehom.

"Ali je bil jezen, ježešče!" sopiha Solar, ki je bil od župana prišel, kamor je spremil doktorja. Lisee ni bil voljan poslušati ga, zato hlapcu nakaže, naj vse njegove stvari nese v krčmo, kamor se napoti tudi sam. Ko tam stopi v krčmo, najde na sredini izbe stojčega in cigareto priključnega starega doktorja s turškim fesom, župan-krčmar je s veliko spoštovanostjo držal pred njim na ploščo vino, dasi bi je bil lahko postavil na eno ali drugo mizo v prazni izbi.

Lisee zgubljaj svoj najtemnejši obraz, ko ugleda starega grobljuna tu. A le-ta vrže goreč klinček od sebe, puhne dolgo meglo dima iz turške cigarete in vpraša krčmarja:

"Ni li ta?" in Lisee fiksira s svojimi očmi, župan pokima s debelo glavo ter pravi Ivanu:

"Dobro jutro želim, gospod!"

Lisee sede, nepozdravivši krčmarja in nepozdravivši starega, ki mizi pri vratih, kjer je navadno zajtrkoval, in tudi sedaj mu krčmarica prinese zajtrk. Sklepe, starcu dati lekalo o vlijudnosti, je bil v Liseu zdajci omahnil, in sedaj je bil odločen popolnoma prezirati ga, tako, kakor ga ne bi bilo, ako povoda ne da, da se razgovor zasukne drugače.

"Oba z gospodom sva bila, vprašajte ga; pa ni dala in ni. Obljubila je bila, ali potem je smeknila besedo, Bog al ga vedi zakaj. Jas sem dejal, gospod inženir? — baba je baba, naj bo naša hodnik, ali pa gospod baba v žamet. Ni tako, kakor človek. Pa je!"

Doktor skoči k malemu oknu in pogleda skozi. "Ni li to Kijar?" vpraša župana.

"Je," odgovori župan, "in strašno slabo se mu godi. Sin mu je umrl, ki mu je še časih dal za kak požirek vina — saj veste, da mu je bil Kijar od nekdaj vajen, ko je, zidar, dosti zaslužil, al zdaj na starost ga nima za kaj piti."

"Pokliči ga sem noter!" reče Zober.

V izbo prikrčevsa na krčmarjev poziv silno star dedec, sicer širnokostenjak, ali na licu se mu je brala bledest in trholost, ki naznanja nedolžno prirodno smrt.

"Ali ste še živi, oče Kijar?" vpraša Zober in mu sede v roko. Starec se zamolklo in neumno smehlja, videti je, da pozdravljalca ne pozna več.

"Zoberov gospod, ali jih ne poznate več?" zatuli krčmar dedcu na uho, Zoberu pa pravi: "Guh je, vpiši se mora nanj."

"Ho, ho, ho!" se raveselil ded in odgovarja na glasnejše vprašanje: "Še majhno, še majhno sem živ, komaj lezem, ho, ho, ho! Prosim Boga, da bi me k sebi vzel, ali njegova volja ni še, ni še, ho, ho, ho!"

"Ali bi pili kozarec vina, oče Kijar? Sedite tja-le na ogle in pijte!" reče stari doktor.

"Ho, ho, ho!" se raveselil dedec. "Bog ti daj zdravje, Drežček Zoberov! Ali, tako ne smem reči, sto sreč in zdravje, gospodi!"

In ko je Lisee videl nepopisno veselje, katero se je izražalo na obrazu, že bližnji smrti podobnemu, ko je ded s roko, ki se je od starosti tresla, al ipak s neko hlastnostjo nesel dolgo pogrcano krepčevalno vino kapljice k ustom, minilo ga je mnogo jese na Zobra, ki deda dopusti in se brez vsega obrne k Liseu.

"Torej vi ste inženir in tu na korist občine delate," ga vpraša in meni nič tebi nič sede k njemu. Vprašanje je bilo stavljeno nemško. Kajti znana je našim bralcem nečastna navada pri nas Slovenceh, da se rado ogovarja vse, se zdi "omikano", po nemško. Lisee je bil eden tistih ljudi, ki se svojega jezika ni nikdar sramoval, odgovoril, kakor je Zobra dosedaj govoril, čul, slovensko:

"To ste silili!"

"Dober tek vam želim, gospod inženir! Tudi jeto, ki je imate na mene, kakor spoznavam iz vašega glasu, požrite!" — nadaljuje sedaj starec slovensko, dasi dijalektsko. "Mlad želedec mnogo prenese, torej še lahko poskusite. Nisem znal davi, da so vas ljudje tu, uboge pare, ki vas potrebujejo, vtekli v mojo luknjo. Tudi sem se po noči vozil in poštni voz po naših cestah ne budi dobre volje. Dalje pa, kadar je človek nad šestdeset let, ima druge živce, nego v vaših letih, se seboj če je po temperamentu tak kolerik, kakor jaz. Mislil sem, da je morda kakov prepotnik v moji postelji. Kaj takega bi tudi vi ne trpeli. S kratka: mladi mož, ne zamerite!"

V istem hipu prinese hlapec Lisee koveče v sobo. Lisee se molče pusti prijeti za roko.

"Aj, kakor vidim, ste res še vse svoje pospravili iz moje izbe. Žal mi je; ko bi bil prej vedel, poiskal bi si bil jaz drugo ležišče, ker najbrž itak ne ostanem dolgo tu. A kar je, to je. Sedaj treba, da vi dobite drug kvartir. In sicer pojdete v grad stanovat."

"Tja ne!" seže Lisee v besedo.

"Znam, da so vam je že enkrat odbilo, ali baš zaradi tega pojdete. Cesar namreč vidva s županom nista dosegla, to dočemo jaz nekoliko laže, če niso še pozabili moje besede, kar menda ni, kakor čujem, da so še živi. Počakajte tukaj, ali pa idite tačas v mojo hišo nazaj; kamor vam je ljubše; čez eno uro dobite povabilo. Jaz grem ta vam posteljem."

"Ne trudite se, gospod!" ugovarja Lisee.

"Njegovarja; jaz nečem, da bi vi zaradi mene pustili kmete s polovičnim delom." To reče tako zapovedovalno, da je Lisee hotel odločno ugovarjati. Vendar prvič mu je stari žudai dok-

tor Zober impeniral, drugi se ugovor spet časa ni bilo, ker starec je bil že zunaj.

"Na vsak način odidem takoj danes, Bog ve, koliko smešnih prizorov bi še imel," misli Lisee.

Poslal je bil majhnega dečka voznika lakat. Natihamu mu je pa župan runaj na uho položil, naj leže za mejo na trebuh, lige v dlani podpre in dolgo leži; kadar pride nazaj, naj reče, da vrnika ni našli.

Tačas pa svedo posetniki po Volčjaku, da je prišel Zoberov gospod, njih inženirja na polje dejal, da inženir odide in iz vsega dela ne bo nič. V veliki brigi se zbore pred krčmo in se živo posvetujejo. Naredita se dva stranki, eno s krčmarjem na čelu je trdila: "Pustite, Zoberov doktor bode že zopet vse prav naredil," druga je pa klicala vse prekleto "čkrice", ki so tako natančni, kajti "vrag vedi, zakaj bi ne mogla spati oba v Zoberovi kajži, če inženir še drugje neče; eden bi bil na postelji, drugemu bi se pa na tleh postlalo, par rjuh in kaj za pod vzglavje se že še dobi na Volčjaku, ni hudiča."

Deveto poglavje.

Nekaj pred polnoce pridrdra voziček. Lisee, ki je bil na vrtu, meni, da je njegov voznik in hiti skozi zadnja vrata v županovo hišo. Tam mu gospodična županija pride naproti in pravi:

"Jezus, grajsko gospe so prišle!"

"Vse tri? Pri vas? Kaj hočejo?" vpraša Lisee, čudeč se in vendar spominjajoč besedi starine doktorja Zobra, da mu gre v grad po stanovanje; sluti, da bi bile prišle iz tega vrtoka.

"Ali, za Boga, kako je vendar to mogoče!"

Stopi si veže ven. Res je stal grajski lehkli voziček pred krčmo, na vozičku ljubki, sedaj sicer zelo zardeli obrazek plavalase gospodične Lise, kateri je bila videti velika zadrega, in z vozička je bila stopila stara teta.

"Vidite, tako je prišlo, lakati vas moramo in prositi," pravi starica v tonu, o katerem je bilo težko reči, je li žaljiv, ali resen.

"Zakaj?" pravi Lisee, ki je hotel imeti razjasnila in obenem aname klobuk pozdravljajoč na vrtu sedečo gospodično. Nikdar je še ni videl tu v vasi.

"Vi morate z nama v grad. Gospa je svedela, da ste brez stanovanja in ponuja vam je sedaj. Obdave sva morali iti to vabilo izročiti, jaz in Lina. Ni bilo drugače. Saj veste, kako je pri nas, nagla odločitev in potem ni noben ugovor mogoč. Nanaglom in obdave ma, mislite si! A povejte vendar, je li res, da nimate več stanovanja, in zakaj ne, za Boga svetega? Saj pogoreli niste, hišica še stoji, videli sva jo a ko sva tam ustavili, so nama kazali, da ste tu pri županu, zakaj vendar!"

Tako golši gospodična Senčarica in in vsa tega je Lisee mogel videti, da ne vé ničesar o Zoberovem dohodu. Ni li bil v gradu? Od kod torej še prej po njem napovedano vabilo? Je li naposled res čarovnik, kakor govore neumni Volčjanje? Take misli so v hipe udarile Liseu v glavo, a ni jih izrekel, hotel je čakati in se počuti.

"Mislil sem, da ker me vabite na stan, znate, da je prišel stari doktor Zober, v čigar domu sem bil nastanjen, domov, in me je prav fino na polje vrgel, kakor se govori."

"Doktor Zober je tu! Oh!" se začudi, kakor prestrašena teta, toda Lisee bolj obrnjen k mladi Lini, govori dalje:

"Sicer pa se srčno zahvaljujem gospodičnam za njih prijazni trud in odlikovanje moje osebe, kakor tudi prošim milostivo gospe izročiti najtoplejšo moje zahvalo za vlijudno vabilo, ali obžalujem, da ga ne bodem mogel porabiti, ker od danes v tem kraju nobenega stanovanja več ne potrebujem, odhajam namreč stran."

"To pač ni lahko verjetno, gospod Lisee, teta mi je pripovedovala, da se mudite tukaj, če kake tedne, da imate še toliko dela. Tako ste ji sami rekli pred tremi dnevi," govori gospodična Lina, ki strahu svoje pserdo-tete pred imenom doktorja Zobra niti ni bila opazila. Simpatični nje glas, katerega je Ivan prvič tako od blizu čul, in morda še drug čut, je spravljal tudi njega v nekako zadrego, posebno, ker mu je resnico očitala.

"Razmere so se izpremenile, gospodična!"

"To vemo; ali le toliko so se izpremenile, da stanovanja nimate; zato hočete oditi. Pri nas pa ga zato nečete, ker so vas mama tačas razžalila. Ali teta vam je že povedala, da so bili bolni. Ne mislite, da so zmerom taki."

Poslednje besede so bile rečene z nakako žalostno nevoljo in Lisee je videl, kako je bilo deklici lažje popraviti slabi vtisk, ki ga je bila nje mati naredila nanj, ko je prvič pri njih zahteval gostoljubja.

Proti temu se je bilo težko ustavljati, posebno tako mehkuju in dobremu človeku, kakor je bil Lisee, dasi je imel trden sklop. Torej de:

"Da me ne boste krivo sodili, pridem gotovo k vam v grad in se milostivo gospe sam zahvalim ter ji razložim, da bi gotovo nje prijazno vabilo sprejel, ko bi ne bil v meni še sklep storjen, predno sem dobil ta častiti poziv."

"Tedaj morate precej prisesti," hiti dekletce, "glejte, jaz sedem tu in vi imate a teta prostora dosti, doma se že še dalje zmenite, naša mama..."

"No, dobro, dobro!" pravi teta. "Gospod Lisee, pojdit, stopite brž, da naročiva osetu župana... Vi morate iti z menoj... Potrpi Lina, majhno..."

S temi slovi vleče stara gospodična Lisea v vežo. Tu, kamor se od voza ni videlo, ga prime za komolce in skrivnostno pravi:

"To je naredil ta Zober, ta strašni, da vas naša vabi! Niš Lini ne govorite! Ali zdaj morate iti, morate nekaj časa pri nas stanovati, lepo vas prosim, ni drugače, zavoljo nas vseh! Tiho, več vam povem, kadar bova sama; ne ustavljajte se nič, mora biti, če je prav malo sitnosti za vas."

Krčmarica pride la kuhinje. V hitrosti, kakršne je zmogla le ženska, kadar je treba zatajiti misli, vzhlepnost, veselje ali žalost, ali kakršenkoli izredni položaj duševnega početja, se obrne tudi Senčarica h krčmarici in ji v isti sapi in v istem skrivnostnem tonu, ki se je pa tudi v novi rabi dobro prilagel, govori:

(Dalje prihodnjic.)

Janko Kerum:

Nedeljska pisma.

XI.

Pa glejte, gospica, pripovedoval sem vam, kako lepo in jasno danes solnce sije, ravno tako kakor tedaj v pisanem ročniku, ko sem vam predenšč poročeval, da bodem padel v roke brezobzirni tercijalkam, akoravno sem si bil kot goslo izvolil besede evangelistov: "Blagor onim, ki so nedolžnega arca."

Nad menoj se je izpolnila ona nasa — pa vendar sije danes "to solnce rumeno" ravno tako veselo, kakor nekdaj, in po daljnih vinogradih zori na vitki trti sladka kaplja; kmalu bo prišla rumenolista jesen s svojim sadom, ki ga je obetal pomladni svet; in potem bode sedela zvečer vesela družna prijatelj pri polnih kozarcih, — trkali bodo na zdravje vam, gospica, in meni, h koncu pa bodo melanholičnega arca zapeli:

Oja, ljubca, na sred' morja,

rada bi moja b'la —

Jaz pa sem vinski brat,

pijem ga rad.

zakaj res ne vem; pa h koncu bi akorpo menil, da se Metelkova zdravica v Eličaju

Bog živi naše marno slovnice; naj jih napak in glavnih grehov varje!

naš omenjenim slavim jezičnikarjem ni izpolnila — kar se tiče slovenskega Goetheja. Znamo vam je, gospica, da je Jovan Vesel Kosciak svoje pesmi po lastnem zagotovilu "žehtal", in eden mojih muhastih prijateljev je pri priložnosti čitanja teh umotvorov dejal:

Da pesem tvoja malo tehta,

kriva je gotovo prevelika žehta, pa vse to ne spada semkaj. Jaz le ne vem, ali je ona slovnicearjeva misel "napaka" ali "glavni greh", pa ker se naš dotični strokovnjak glavnih grehov bolj boji nego napak, porečem mu iz gole kurtuzije, da bi ga jaz zaradi našega "objektivnega" Goetheja samo — v vice poslal.

Saj veste, gospica moja, da so v našem slovstvu pekeli in nebesa, glavni grehi in deviška naivnost, še ne odločilni, pa vendar tako važni faktorji, da marsikateri naših literatov prej syllabus in svetega Pavla študira, potem stoprv zastavi pero ter spiše duhovito obravnavo o črkah "ž" in "z" ali pa o "ka", "da" — in bog zna, kaj še. Ako pa čuti kdo silno potrebo v verzih se ekspektorirati, prebira prej potetični doatek k "dušni paši", ali pa k "angela varhu" in v prihodnjih "Novicah" berste lahko rime: "sije — kljše, gore — vode, Elija — Mešija"; — pred rimami stoji navadno še nekaj drugih besed, pa tiste niso važne. Tudi jas sem se nekdaj pael na "dušni paši" ko verna ova — (monsignore Jéran bi rekel: "kozol") — in oče Janez Bleiweis mi je tedaj prišel, da sem nadepoln mladenič; — oh, gospica, bridka žalost me prešine pri spominu na ona leta, katerih nadepolnost in nedolžnost je splavala po vodi; pa kaj bi tudi ne tožil!

Ako bi bil ostal pri svetem Pavlu, sedel bi dandanes morda že med 40 nesmrtnim Matičnega odbora in Tomanova literarna zapuščina bi se bila izročila meni v pregled. Saj bi jo bil še Daniški Silvester kmalu dobil, ko bi ne bil Praprotnik dveh mesečnih nadpisov več ustvaril. Tako se slavi in česti tvoj spomin, bore Toman, — tvoje alko prodajejo, po diplomah se blešči tvoje ime, stavili ti bodo marmornat spomenik, — a to, kar je rodilo tvoje za lepo in dobro vneto srce, to kar si ustvaril v svetih trenotkih, ko te je navdajalo "resoljnega sveta gorje", — to pa se daje poetu mesečnih nadpisov v pregled; — bore Toman!

Naš že imenovani literarni zgodovinar razločuje v naši novi literarni dobi tri vrste poetov, in sicer: Vodnikovce — take, ki pojo okroglo, poakočne pesmi, kakor na priliko:

Ena bolha me pika,

en vrabec me je;

en ljubček me ljubi,

pa nobeden ne ve.

Potem razločuje: Kosciakjevece — take, ki šestomere kujejo, ode molijo in legende obravnavajo, — in h koncu Prešernovce, ki "ljubemkajo" in "objemkajo", — te pa prav malo obrajta naš strokovnjak. Stritar je Prešernovec, Levstik tudi, in tako po vrsti vsi, ki o "ljubezni stokajo". Toman pa je Kosciakjevec, in njegov kritik tudi. — Oh, gospica! — kakor sem vam že pravil, je sveti

Simon širideset let na čni nogi stal in zato v nebesa prišel; pri nas pa še na glavah stoji, in vendar nikamor ne pridejo. Polž je sedem let čez plot lezel ter do vrha dosepeval nazaj padel, misleč, da je prežgodaj prišel; pri nas pa bogve še koliko časa lezejo čez plot zastarele neumnosti in se še vedno boje, da bodo prežgodaj dospeli čez.

"Vi ste aol zemlje; ako se pa sol spridi, a čim se bo solilo?" piše evangelist Matevč v petem poglavju. Ali bi se ne zjokal človek nad to našo "soljo", ki je tako strašno neslana. Spridila se je že zdavnaj, in vendar hoče še vedno komu kaj zasoliti. Ko bi se le šla solit, saj taka, kakor plše evangelist dalje, "ni za drugo reč, kakor da se vrže vun in potepta od ljudi."

In ker sem danes že pri sv. Matevču, prebirajva ga dalje, gospica; marsikaj lepega in poučnega, pa tudi mnogo, kar se čuje kot bridka ironija za današnje tonzurrirane aposteljne, najdeva v tej knjigi.

"Vi ste luč sveta, tako naj svetli vaša luč ljudem, da vidiyo vaša dobra dela in časte vašega očeta, ki je v nebesih."

In pri tem naj se spomni človek kaplana Kluna in svita njegovih rdečih lic, — oh, kaj ne, to je luč tega sveta!

"Glejte, da svojih dobrih del ne delate pred ljudmi, da bi vas videli; sicer ne bodele imeli plačila pri svojem očetu."

In vendar ga vsak lahko vidi, njega namreč, kako se mu blešči križec nad trebuhom, kadar koraka v katoliško društvo, in vsak razen čitalniškega natakarija lahko ve in čuje, kako se on posti & petek in soboto.

"Ne spravljajte si zakladov na zemlji, kjer jih rja in molj konča in kjer jih tatje izkopljejo in ukrađejo; temveč zbirajte si zaklade v nebesih, kjer jih ne konča ne rja ne molj, in kjer jih tatje ne izkopljejo in ne ukrađejo." — In vendar prideva jo groš, štejejo in spravljajo in s izbira jo zaklade na zemlji; in oni v prvi vrsti dokazujejo in spričujejo dejansko, "da le petica da ime sloveče."

"Ne skrbite za svoje življenje, kaj boste jedli; tudi ne za svoje telo, kaj boste oblačili. Poglejte lilije na polju, kako rastejo; ne delajo in ne predejo; pa povem vam, da še Salomon v vsaj svoji krasoti ni bil tako oblečen, kakor ena izmed njih."

Gospica! Zapriva knjigo sv. Matevča.

XII.

In danes je zopet nedelja. Po lepi naši domovini, ki je tako strašno pobožna, da po vseh njenih krajih "cerkvice bele po stolnih stoji" — po današ zvonovi, in v povsod, iz bližnjega in iz dalje romajo verni ljudje v žarne cerkev, kjer jih pričakuje dušni pastir z že dva dni naučen pridigo. Starke po potu čez zobe vlečejo tega ali onega, starci govor modrovaže o raznih težavah, fantje in dekleta imajo ljubezenske skrivnosti, dečki se tepo — tako gredo vsi k službi božji; medtem pa sije solnce — a stolpa pa se glasi dobrodejno vbrani don zvonov — dolgo odmevajoč od loga do loga.

Včas v prešlih letih sem tudi jaz stal tam gori v visokem stolpu — in svet pod mano je bil tako svetlo, kakor je sedaj — pa vendar je bilo vse drugače nego danes. Danes pa sedim kraj goroda — in sanjam; pustil sem mašo in njeno poezijo, pustil pridigo in njeno moralo — sedaj sanjam.

In Vi, blaga moja gospica, Vi veste, kako osrečevalno čuvstvo vzbujajo take sanjarije, saj sva včas v mladih letih, sede tam na zelenem holmu, ki se tako krasno dviga iznad valov deroče Save, sanjarila oba o prihodnosti in njeni sreči — in vesela in zadovoljna sva bila; — danes pa, ko se ni še uresničila nobena onih želja, danes sanjam jaz le o minulih časih. — In Vi, krasna gospica? — Vi pojdet danes v cerkev — in čuli bodele govor mladega vnetega kaplana, ki bo dejal: "Ljubite se med seboj!" — Ha, ha, ha, ljubite se med seboj! — Da, tako je govoril pred knaldu dva tisoč leti oni največji junak, ki je v prah podri s svojim nankom vse one poetične bogove in boginje, ki jih je bila rodila napredujoča kultura v podporo svojega obstanka. Za onim pa, ki je učil ljubezen, so prišli drugi, ki so rekli, da so njegovi; pa oni so morili in žgali, blžili in tepli — obrekovali in sovražili, — in vse to iz ljubezni — saj kozar gospod ljubi — ga tepe.

In dandanes, ko je postalo svetlo vse, kar je koristno, dandanes

bi moral stopiti zopet duhoviti jank pred človeštvo, izzvati bi moral najvišjo cedro libanonsko in udariti z njo po svetu, da bi se pretresel od kitajskih planin do Tihega morja, in govoriti strmečmo človeštvu: "Ljubite se med seboj!"

Pa saj bi vse to nič ne pomagalo! "Čvenk in čvenk" to je dandanes geslo, in prvo pomeni menda toleranje, drugo pa ekine, obih pa ravno sedaj primanjkuje pri nas — papirja imamo preveč. In meseca majnika, ko je bil oni veliki "krah", ko so papirji padali "wie die Blüthen im Maien", ko bi bilo toliko čunjavstih akcij lahko zopet nazaj v stope poslali, je torej bilo papirja veliko preveč na svetu, dasi dr. Bleiweis še ni v "Novicah" izrekel krščanske izjave, da bi vendar za božjo voljo tudi akcije "Narodne Tiskarne" postale tak nižev papir, sicer je ni rešitve pred tem groznim liberalnim poplavam "mladih!"

Stojva, gospica! Teh svetih pavških imen ne bi smel v svoja bogokletna usta jemati. Gotovo nimate, ne zamerite, gospica, dovolj slovenske omike. Zato naj vam povem, kak zakon je bil veliki sriški car Dušan v svojem, vsem učenjšim juristom znanem "zakoniku" dal. Tam se bere v § 173:

"Kdor oskubne brado vlastelin ali dobremu človeku, temu se obo roki odsekata." In prvaki so tako krotki in miroljubni in priznajočljivi, da bi mi v letini to ljubostorili, ko bi se še dolgo sukal okoli njih brado in kaj bi vi, gospica, rekli, ko bi vam ne mogel več pisati? — To se ve, vse drugače bi bilo, ko bi se držal § 174 Dušanovega zakonika, ki v njem sriški car določuje od besede: "I ako se oskubeta dva sebra (plebejca, neprvaka) mehoskubine je šest perper (majhen starosrbski denar)." To se pravi, ako bi se jaz začel navaljevati na kakega "Mladodenceva", ki se ga dr. Bleiweis za "vogelfrei" razglasil in puste vsakemu kaplanu, da mu v "Novicah" "brado skube", potlej bi bil gotovo smel v midovo kavarno k prvaki mizi celo poslati postreška pobirat "mehoskubino", katera bi bila kljub prvaki znani skoposti utegnila ne mnogo manj obilna izpisti, nego ona "mehoskubina", ki bi jo naš ljubljni prijatelj Kuřic skupaj zneseno dobil od kuharje in treljalk, ko bi bil na denarno kazen obsojen.

(Dalje prihodnjic.)

ZA KUHANJE PIVA

DOMA

Imamo v salogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas, kuhani vedno le najbolj in najcenejši. Dobiti je tudi zbirko sadov, zelenic in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.

Grocerijam, sladničarjem in v splošno trgovino damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,

6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Julija 31-23)

pomeni, da vam naročnik počete na ta dan. Ponovito jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstopljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen, valed napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago je za leto \$6.50, pol leta \$3.25.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Ave.,

CHICAGO, ILL.